

BILAG C.1

Kortlægning af bilag IV-arter

I forbindelse med ansøgning om erhvervsmæssig råstofindvinding på del af matr.nr. 1e, 19e, 20c Grødde By, Ikast samt 1o og 4c Toftlund By, Ikast i Ikast-Brande Kommune

midt
regionmidtjylland

Dato 09-01-2024

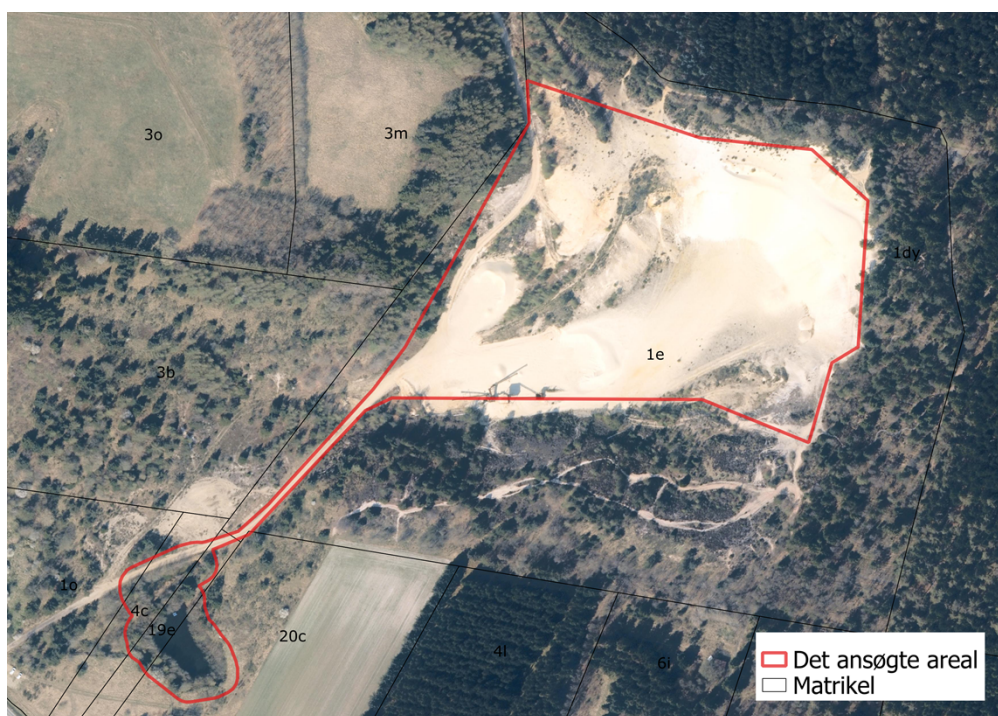
Udført af Marie Hagstrup

marie.hagstrup@ru.rm.dk

Tel. +4578411915

Sagsnr. 1-50-71-24-22

Side 1

Billede 1: Det ansøgte areal (rød), matrikelstel (sort). Ortofoto: 2023, skala: 1:2.000

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Baggrund.....	3
1.1. Det ansøgte projekt	3
1.2. Lovgrundlag	3
2. Relevante bilag IV-arter.....	4
3. konkrete Undersøgelser	7
3.1. Undersøgelsesområder	7
3.2. Metode til registrering	10
4. Artsfund	13
4.1. Spidssnudet frø	13
4.2. Stor vandsalamander	13
4.3. Løgfrø	13
4.4. Markfirben	14
4.5. Øvrige arter	14
4.6. Vejrforhold.....	14

1. BAGGRUND

1.1. Det ansøgte projekt

Region Midtjylland har d. 4. oktober 2023 modtaget en ansøgning fra Marius Christensen & Sønner A/S (herefter indvinder) om tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer på matr.nr. 1e, 19e og 20c Grødde By, Ikast samt 1o og 4c Toftlund By, Ikast i Ikast-Brande Kommune. Der foregår allerede råstofindvinding på de pågældende arealer i overensstemmelse med tidligere tilladelse af d. 25. marts 2014 gældende til d. 1. februar 2023. Da det vurderes, at der fortsat er en råstofressource på arealet, ønsker indvinder at fortsætte råstofindvindingen af 10.000 m³ kvartssand samt sand, grus og sten pr. år i en 10-årige periode. Det ansøgte areal er 4,4 ha og er udlagt i Region Midtjyllands Råstofplan 2016 (Toftlund). Der indvindes kun råstoffer over grundvandsspejlet. Råstoffer oparbejdes ved vådsortering, og der indvindes vand hertil fra tidligere gravesø på matr.nr. 19e og 20c Grødde By, Ikast mod sydvest. Vandet recirkuleres hertil.

1.2. Lovgrundlag

Tilladelse til råstofindvinding efter råstoflovens¹ § 7, stk. 1, er omfattet af habitatbekendtgørelsens² § 7, stk. 3, nr. 1, og derved forpligtelsen i habitatbekendtgørelsens § 10. Før Region Midtjylland giver tilladelse efter råstoflovens § 7, stk. 1, skal regionen således vurdere, om det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter i deres naturlige udbredelsesområder, jf. habitatbekendtgørelsen § 10. Vurdering af, hvorvidt en bilag IV-art vil blive påvirket af et givent projekt, forudsætte blandt andet kendskab til arternes konkrete forekomst og udbredelse i det berørte område, spredningsmuligheder og økologiske sammenhænge.

Denne rapport indeholder resultaterne fra Region Midtjyllands konkrete kortlægning af relevante bilag IV-arter til brug for regionens vurdering efter habitatbekendtgørelsens § 10.

¹ LBK nr. 124 af 26/01/2017 Bekendtgørelse af lov om råstoffer. [Se link](#)

² BEK nr. 1098 af 21/08/2023 Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter. [Se link](#)

2. RELEVANTE BILAG IV-ARTER

Baseret på "Opdatering af: Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV"³ samt NOVANAS artsregistreringer⁴ er det sandsynlig, at følgende arter kan forekomme i projektområdet: flere arter af flagermus, ulv, odder, stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø, markfirben, stor kølleguldsmed og grøn mosaikguldsmed. Selvom strandtudse generelt ikke er udbredt i området, er den typisk at finde i områder med råstofindvinding.

Der er foretaget opslag på Naturdata⁵, Arter.dk⁶ og Naturbasen.dk⁷.

Flagermus

Mod nordøst er der registreret syd-, dværg- og pipistrelflagermus inden for en afstand af 5 km fra det ansøgte areal (nærmeste flagermusregistrering er 2,5 km mod nord, art ubestemt). Flagermus er primært tilknyttet skovområder med ældre løvtræer eller ældre huse/bygninger, som indeholder hulheder, hulrum eller sprækker. Der er ingen levestedsstrukturer for flagermus i form af træer eller bygninger inden for det ansøgte areal. Der er flere skovbevoksede arealer omkring det ansøgte areal, der potentielt kan rumme egnede træer, men Regionen vurderer, at disse ikke påvirkes af den ansøgte indvinding baseret på den beskedne indvindingsmængde og dermed forventede lille aktivitet samt begrænset materiel i graven. Flagermus er derfor ikke undersøgt nærmere.

Ulv

Ulv kan findes strejfende i hele Jylland, men formodes primært af tage længere ophold i større skove og hedeområder med meget vildt i Midt- og Vestjylland, eksempelvis Nørlund plantage 4-10 km mod syd, hvor der ligeledes er en enkelt registrering af ulv. Da ulv kan trives i de fleste naturtyper og typisk har et territorium 150-300 km², kan det ikke udelukkes, at arten forekommer strejfende i området. Regionen vurderer, at det ansøgte i sig selv, ikke rummer egnede yngle- eller rasteområder for ulv, og ulv er derfor ikke undersøgt nærmere.

³ Christian Kjær (Red.), Lars Christian Adrados, Mikkel Boel, Lars Briggs, Per Klit Christensen, Niels Damm, John Frisenvænge, Kåre Fog, Rikke Reisner Hansen, Martin Hessel-søe, Rasmus Mohr Mortensen, Peer Ravn, Sabine Stosiek, Morten Strandberg, Ole Roland Therkildsen, Peter Wiberg-Larsen. 2023. Opdatering af: Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets Bilag IV. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 271 s. - Videnskabelig rapport nr. 520

⁴ Arter (au.dk)

⁵ Naturdata - Danmarks Miljøportal (miljoeportal.dk), opslag d. 29-12-2023

⁶ Fundsøgning - Arter, opslag d. 29-12-2023

⁷ Søgkort - Region Midtjylland, licens G03/2021 (naturbasen.dk), opslag d. 29-12-2023

Odder

Odder er registreret talstærkt omkring det ansøgte areal med nærmeste registrering 1,2 km mod nord. Odderen lever i tilknytning til både stillestående og rindende vand, salt- og ferskvand. Uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder, med gode skjulmuligheder i form af vegetation, er oplagte levesteder. Som en del af det ansøgte areal, er der en indtags-/nedsivningssø til vaskevand (tidligere gravesøer). Regionen vurderer ikke, at nogen af disse kan udgøre egnede yngle- eller rasteområder for odder, blandt andet grundet størrelsen, og placeringen tæt på en større, trafikkeret vej (Isenvadvej) samt adgangsvejen til råstofgraven. Regionen vurderer ydermere, at der ikke er nogen egnede yngle- eller rasteområder for odder omkring det ansøgte areal, der kan blive påvirket af projektet. Odder er derfor ikke undersøgt nærmere.

Stor vandsalamander og spidssnudet frø

Der er flere registreringer af stor vandsalamander og spidssnudet frø i tilknytning til Nørlund plantage, som ligger 4-10 km syd for det ansøgte areal. Stor vandsalamander foretrækker solbeskinnede, rene vandhuller af meget varierende størrelse med god plantevækst. Artens rasteområder på land ligger oftest nær vandhullet, hvor der er gode skjulesteder (grene, sten, o. lign.), gerne med store mængder af dødt ved under naturligt henfald, eksempelvis i skovområder. Spidssnudet frø er en af de danske paddearter, der kan findes i den største variation af naturtyper. Frøen yngler i mange typer af vandhuller, men især i vandhuller i enge, moser og klitheder og kan findes rastende på både næringsfattige og næringsrige lokaliteter, enge og moser, fugtige heder, heder, strandenge, græsmarker eller fugtige løvskove, og ældre naturskovsagtige, fugtige, lysåbne nåleskove.

Regionen vurderer, at de to søer i den sydlige del af det ansøgte areal (vaskesø) kan udgøre yngle- eller rasteområder for både stor vandsalamander og spidssnudet frø. Regionen har derfor eftersøgt arterne, se afsnit 4.

Markfirben

Markfirben er ikke registreret inden for en radius af 10 km fra det ansøgte areal. Markfirben både yngler og raster typisk på kraftigt soleksponerede skråning med veldræned, løse jordtyper og sparsom bevoksning, eksempelvis på overdrev og tørre heder, men også i tidligere såvel som aktive råstofgrave. Regionen vurderer derfor, at den aktive råstofgrav indeholder egnede yngle- eller rasteområder for markfirben. Regionen har derfor eftersøgt markfirben, se afsnit 4.

Strandtudse

Strandtudsens yngler i lavvandede ofte temporære vandsamlinger og raster på åbne arealer med enten ingen eller meget lav bevoksning. Egnede områder er typisk klitformationer med vindbrud i bevoksningen, enge og strandenge med meget lav vegetation og vegetationsfattige

klippekyster. Råstofgrave som grusgrave er gode levesteder for strandtudsen, fordi der, så længe gravene er aktive, hele tiden kan opstå nye, bare vandhuller samtidigt med, at arten har gode muligheder for at søge føde på de sparsomt bevoksede arealer. Ved besigtigelser af arealet i hele feltsæsonen 2023 har der ikke været eller opstået midlertidige vandsamlinger i graven, som kunne udgøre yngleområder for strandtudse. Regionen vurderer derfor, at der ikke er yngle- eller rasteområder for strandtudse, og arten er ikke eftersøgt nærmere.

Løgfrø

Løgfrø er ikke registreret inden for en radius af 10 km fra det ansøgte areal. Løgfrøen yngler i et bredt spektrum af vandhuller og vandsamlinger lige fra helt små vandhuller til søer og moser på flere hektar og fra lavvandede, tidvise oversvømmelser og vandhuller, til permanente vandhuller og søer. Arten raster og fouragerer i områder med sandede, næringsfattige bakker og lysåbne, tørre, soleksponerede skrånninger og skrænter, udyrkede skel, jorddiger, levende hegn og mindre krat.

Regionen vurderer, at de to søer i den sydlige del af det ansøgte areal (vaskesø) ikke er direkte egnet som yngleområde for løgfrø. Dertil vandrer løgfrøen generelt ikke mange meter fra deres yngleområde (typisk 200 m). Da det dog ikke kan udelukkes, at der er løgfrø i søen, har regionen eftersøgt arten nærmere, se afsnit 4.

Grøn mosaikguldsmed

Der er flere registreringer af grøn mosaikguldsmed inden for en radius af 10 km fra det ansøgte areal (nærmeste registrering er 3,1 km mod nordvest). Grøn mosaikguldsmed er en sjælden art, der kun findes ganske få steder i Danmark. Den findes især i søer og moser i Nordøst- og Nordvestsjælland samt kanaler og grøfter i marsken i Sydvestjylland, men kan forekomme strejfende i det meste af Danmark. I Danmark yngler arten i næringsfattige søer og moser med høj solindstråling, samt vegetationsrige, åbne kanaler og grøfter. Arten lægger æg på planten krebseklo. Regionen vurderer, at vaskesøerne ikke kan udgøre yngle- eller rasteområder for grøn mosaikguldsmed grundet lav solindstråling samt fravær af krebseklo. Arten er derfor ikke undersøgt nærmere.

Grøn kølleguldsmed

Nærmeste registrering af grøn kølleguldsmed er 3,1 km mod vest. Grøn kølleguldsmed lever i iltrige floder og vandløb med moderat til hurtigt strømmende vand med sandet eller gruset bund. Den yngler primært i de fem større danske vandløbssystemer: Skjern å, Varde å, Gudenåen, Storå, Karup å, men kan også forekomme i flere mindre vandløb. Der er ingen egnede yngle- eller rasteområder for grøn kølleguldsmed inden for eller i umiddelbar nærhed af det ansøgte areal. Arten er derfor ikke undersøgt nærmere.

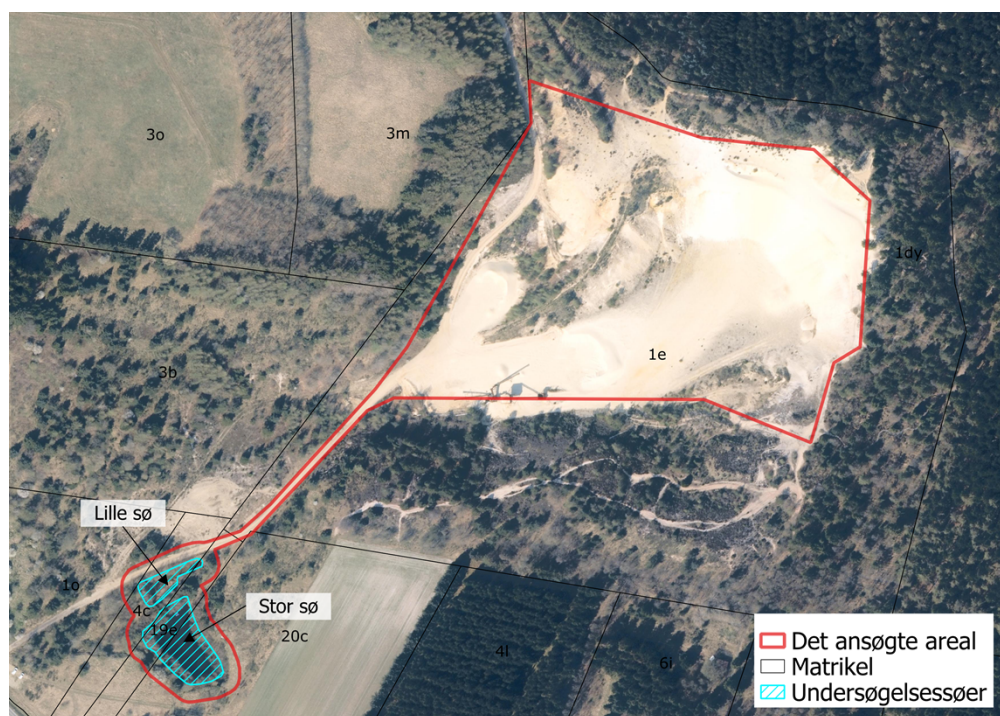
3. KONKRETE UNDERSØGELSER

3.1. Undersøgelsesområder

3.1.1. Undersøgelsesområderne for padder

Området har været præget af råstofindvinding så langt tilbage som 1960'erne. I forbindelse med vådsortering/vask af de indvundne råstoffer er der omkring 1992 etableret to vaskesøer; den ene på matr. 4c Grødde By, Ikast og den anden på matr. 19e og 20c Grødde By, Ikast.

Det fremgår af ansøgningsmaterialet, at vand til vådsortering hentes fra søen på matr.nr. 19e og 20c Grødde By, Ikast og ledes retur til samme sø. Begge søer er undersøgt for tilstedeværelsen af stor vandsalamander, spidssnudet frø og løgfrø og benævnes "lille sø" og "store sø" (Billede 2/Billede 3).

Billede 2: Undersøgelsesområderne for stor vandsalamander, spidssnudet frø og løgfrø

Lille sø

Nedsivningssø. Fremstår helt klar og lavvandet, omkring 0,5-0,7 m dyb. Søen er domineret af kors-andemad, kransålalger med lidt svømmende vandaks og enkelte dunhamre. Bunden er meget finkornet og leret. Søen er relativt solbeskinnet (Billede 3).

Billede 3: Lille sø. Øverste billede er den sydligste del af søen, men nederste billede viser søens midte

Stor sø

Tidligere gravesø. Bliver meget dyb meget hurtigt med meget stejle brinker. Hele vejen rundt langs bredden er der tæt træbevoksning, og derfor er kun søens midte solbeskinnet. Søen har en stor bestand af svømmende vandaks (Billede 4).

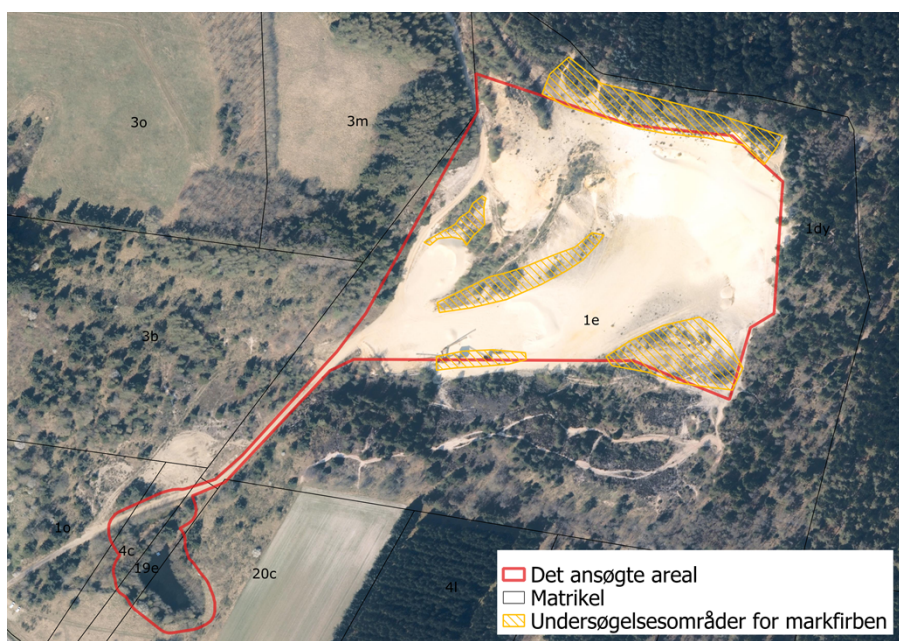

Billede 4: Stor sø. Billedet er taget fra nord. På billede ses pumpe til vandindtag.

3.1.2. Undersøgelsesområde for markfirben

Da der er tale om en ny ansøgning i en eksisterende råstofgrav, udgør de bare sydvendte skråninger i den eksisterende råstofgrav potentielle levesteder for markfirben.

Graven indeholder flere egnede yngle- eller rasteområder for markfirben. I forbindelse med kortlægningen blev fem særligt egnede lokaliteter udvalgt ud fra en vurdering af passende skrænthældninger (skrænter med en hældning på mere en 20 % blev ikke vurderet egnet), tilstedeværelsen af sydvendte, bare sandede flade samt vegetation til skjul (Billede 5-Billede 6). Eftersøgningen prioriterede disse lokaliteter.

Billede 5: Undersøgelsesområder for markfirben

Billede 6: Eksempler på udvalgte lokaliteter i råstofgraven, der blev undersøgt for markfirben

3.2. Metode til registrering

Metode for kortlægning af de enkelte arter følger DCEs tekniske anvisninger for de specifikke arter og artsgrupper⁸.

3.2.1. Padder

Paddeundersøgelsen følger den tekniske anvisning for padder⁹. Perioden for paddeundersøgelser følger de enkelte arters yngleperioder og livscyklus. Nogle perioder er egnede til at lytte efter kvækkende hanner,

⁸ AU Ecoscience - Fagdatacenter for Biodiversitets tekniske anvisninger

⁹ Søgaard, B., Christian, L. A., & Fog, K. (2018). Teknisk anvisning til ekstensiv overvågning. Overvågning af padder. TA-nr.: A17 version 2. Aarhus Universitet.

nogle til at eftersøge æg andre til at ketsje haletudser. Nedenfor gennemgås metoden for den enkelte arter.

Spidssnudet frø, Rana arvalis

Spidssnudet frø kvækker fra primo april til medio april. Den lægger æg fra ultimo april til primo maj og haletudserne ses fra medio maj til primo juli. Den anbefalede undersøgelsesmetode til at registrere spidssnudet frø er at ketsje efter haletudser i vandhuller. Der ketsjes i 30 minutter per vandhul og på 10-20 steder afhængigt af vandhullets størrelse. Halvdelen af stederne skal være ved bredderne og halvdelen på lidt dybere vand ved og omkring vandhulsvegetationen. Den anbefalede periode er fra ultimo maj til medio juni.

Stor vandsalamander, Triturus cristatus

Stor vandsalamander ligger æg fra ultimo april til medio juni. Den anbefalede undersøgelsesmetode er at ketsje efter salamanderlarver. Metoden for undersøgelsen med ketsjer følger den sammen som for spidssnudet frø. Perioden for undersøgelsen anbefales at ligge mellem primo juni til medio juli.

Løgfrø, Pelobates fuscus

Løgfrø kvækker fra primo april til medio maj. Den lægger æg fra ultimo april til ultimo maj, og de første haletudser ses fra medio maj til medio juli. Det anbefalede undersøgelsestidspunkt for løgfrø er fra medio april til medio juli. Registrering af løgfrø er vanskelig, men kan foregå på følgende måder¹⁰:

- Registrering af kvækkende hanner ved direkte lytning.
- Registrering af kvækkende hanner med lytteudstyr.
- Registrering af æg og haletudser.
- Observation af fouragerende og vandrende dyr i aften- og nattetimerne.
- Registrering af trafikdræbte dyr.

Den anbefalede undersøgelsesmetode til at registrere løgfrø i felten er primær ved at lytte efter kvækkende hanner om natten fra medio april til medio maj. Selv under de bedste vejrforhold kan kvækning kun høres på en afstand af op til 10 m, så der kræves stor omhu ved lytning i et større vandhulsområde. I de senere år er undervandslytteudstyr anvendt som hjælpemiddel i særlige situationer.

Er der ikke fundet løgfrø ved lytning, kan der dog være situationer, hvor arten godt kan registreres ved forekomst af haletudser. Ketsjingen efter

¹⁰ Søgaard, B. & Asferg, T. (red.) 2007: Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. – Faglig rapport fra DMU nr. 635. 226 s. <http://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>

haletudser skal ske i perioden ultimo april til ultimo maj, mens de endnu er små. Registrering skal foregå på en vindstille dag med solskin. Haletudserne ketsjes på lavere (fra omtrent 30 cm) til dybere vand (et par meter), hvor de svømmer rundt i vandet mellem vegetationen. Ketsjeren føres meget roligt ned på bunden, hvorefter den i zig-zag-bevægelser gennem det frie vand mellem vandplanter og rundt om disse i et 5 – 10 sek. træk gradvist føres mod overfladen.

3.2.2. Krybdyr

Markfirben, Lacerta agilis

Markfirbensundersøgelsen følger den tekniske anvisning til ekstensiv overvågning af markfirben version 2¹¹. Tilstedeværelsen af markfirben undersøges på lokaliteter efter følgende måder:

- Registrering af kønsmodne solbadende hanner og juvenile fra medio april til ultimo maj
- Registrering af solbadende hunner fra primo juni til medio juli
- Registrering af solbadende voksne dyr og juvenile i august til september

Ved Region Midtjyllands markfirbensundersøgelse har regionen foretaget undersøgelsen inden for alle tre ovennævnte perioder. Undersøgelsen foretages ved at markfirben eftersøges selektivt efter en bedømmelse af, hvor de bedst egnede levesteder og solbadningssteder findes. Området eftersøges omhyggeligt og systematisk i en time.

Markfirbens aktivitetsmønster er helt afhængig af den kropstemperatur firbenet kan opnå ved solbadning. Vejrforholdene er altså helt afgørende for korrekt timing af feltundersøgelsen. Det anbefales i den tekniske anvisning at foretage feltarbejde i solrigt evt., delvist skyet vejr med lufttemperaturer på 15- 22 °C. De første dyr kan komme frem omkring kl. 8 og midt på formiddagen er næsten alle fremme for at sole sig. Ved middagstid bliver det ofte for varmt, og de opholder sig derfor i skygge. Midt på eftermiddagen til omkring kl. 18 har de igen behov for at sole sig.

¹¹ Therkildsen, O. R., Søgaard, B., & Christian, L. A. (2019). Teknisk anvisning til ekstensiv overvågning. Overvågning af markfirben, *Lacerta agilis*. TA-nr.: A16 version 2. Aarhus Universitet.

4. ARTSFUND

4.1. Spidssnudet frø

Undersøgelser er foretaget ved ketsjning efter haletudser d. 17. og 20. juni 2023. Undersøgelsestidspunkterne samt –metode følger dermed DCEs tekniske ansvisning for padder.

Ved ketsjning efter både spidssnudet frø og stor vandsalamander i den store sø, var det kun muligt at ketsje fra det nordvestlige hjørne af søen. Dette skyldes, at søens øvrige bredder var for tæt bevokset og ufremkommelige samt det forhold, at søen blev meget dyb meget hurtigt.

På ingen af undersøgelsestidspunkterne blev der fundet individer af spidssnudet frø.

4.2. Stor vandsalamander

Undersøgelser er foretaget ved larver d. 17. og 20. juni 2023. Undersøgelsestidspunkterne samt –metode følger dermed DCEs tekniske ansvisning for padder

I både den lille og den store sø blev der fundet larver af stor vandsalamander på begge besigtigelsesdage (Billede 7).

Billede 7: Individ af larve fra stor vandsalamander

4.3. Løgfrø

Undersøgelserne er foretaget ved lytning og lysning d. 3. maj samt ved ketsjning efter haletudser d. 17. og 20. juni 2023. Undervanslytning foregik med undervandsmikrofon (hydrofon). Undersøgelsestidspunkterne samt –metoder følger dermed DCEs tekniske ansvisning for padder.

På ingen af undersøgelsestidspunkterne blev der fundet individer af løgfrø.

4.4. Markfirben

Undersøgelser er foretaget d. 20. april, 25. maj og d. 15. august 2023. Undersøgelsestidspunkterne samt –metoder følger dermed DCEs tekniske anvisning for padder.

På ingen af undersøgelsestidspunkterne blev der observeret individer af markfirben.

4.5. Øvrige arter

Der blev fundet larver og juvenile individer af lille vandsalamander i både den lille og store sø. Ved aftenbesigtigelsen d. 3. maj, blev der observeret en frø på adgangsvejen (art ubestemt). Samme dag blev der hørt stor hornugle.

4.6. Vejrforhold

I nedenstående Tabel 1 ses vejrforholdene for samtlige besigtigelsesdage. Vejrdata er hentet fra DMI's vejarkiv. I forhold til markfirbenbesigtigelserne bemærkes, at lufttemperaturen i selve graven har været markant højere grundet skrænternes læ og refleksion. Temperaturen blev, på særligt soleksponerede skrån timer i fuldstændig læ, målt til over 30 °C.

Tabel 1: Vejrdata. Kilde: DMIs vejarkiv

Dag (2023)	Tidspunkt	Temp.	Vind	Bemærkning	Besigtiget for art
20. april	Eftermiddag	13-14 °C	-	Skyfrit	Markfirben
3. maj	Aften	4-6 °C	2-3 m/s	Delvist overskyet	Løgfrø
25. maj	Eftermiddag	13-15 °C	-	Skyfrit	Markfirben
17. juni	Eftermiddag	18 °C	-	Delvist skyfrit	Stor vandsalamander og spidssnudet frø
20. juni	Eftermiddag	18-19 °C	-	Delvist overskyet	Stor vandsalamander og spidssnudet frø
15. august	Formiddag	18-19 °C	-	Delvist overskyet	Markfirben